

Тетяна ПИСЬМЕННА

Тернопільський національний
економічний університет

СИСТЕМА МЕТОДІВ НЕЙТРАЛІЗАЦІЇ ФІНАНСОВИХ РИЗИКІВ ПІДПРИЄМСТВА

У сучасних умовах господарська діяльність підприємств знаходиться під впливом усе зростаючої кількості різного роду ризиків. За таких обставин суб'єкти господарювання повинні бути пильними та здійснювати заходи з управління ризиками, в тому числі прогнозувати настання ризикових подій і діяти в напрямку зниження ступеня ризику. В арсеналі підприємств міститься велика кількість методів і способів нейтралізації ризиків, застосування яких може забезпечувати уникнення, утримання, мінімізацію, передання ризику тощо.

Повністю підтримуємо думку І. Бланка, висловлену ним з приводу визначення складу методів нейтралізації фінансових ризиків підприємства. За поданою І. Бланком класифікацією такі методи можуть бути внутрішніми в складі уникнення, лімітування концентрації, хеджування, диверсифікації, трансферту, самострахування та інших методів, а також зовнішніми, що об'єднуються під страхуванням. Зокрема, внутрішні методи нейтралізації фінансових ризиків, як методи мінімізації їхніх негативних наслідків, визначаються і реалізуються в межах підприємства. В тому разі, коли недоцільно застосовувати внутрішні методи, підприємство вдається до зовнішніх методів, отримуючи при цьому страховий захист за фінансовими ризиками від страхових компаній [1, с. 267-292].

Отож, одним з методів нейтралізації фінансових ризиків підприємства є уникнення їх, що передбачає навмисне вирішення не піддаватися певному виду ризику. Тобто, підприємство може вирішити не піддавати себе ризику, пов'язаному з деякою господарською операцією чи напрямком бізнесу, зважаючи на їхню підвищену ризикованість. Попри це, суб'єкт господарювання не завжди може уникнути ризику, оскільки на заміну одному виду зазвичай виникає інший різновид ризику.

Інший метод нейтралізації фінансових ризиків підприємства – лімітування їх концентрації, вважається найбільш поширеним у практиці ризик-менеджменту, тому що за його допомогою підприємство приймає ризики та не несе при цьому значні витрати. На думку вітчизняних учених, цей метод управління ризиками займає чільне місце в загальній їхній системі, а його застосування дає змогу зменшити фінансові ризики підприємства [2, с. 364].

У системі методів управління ризиками хеджування зводиться до використання одного інструмента для зниження ризику, пов'язаного з несприятливим впливом ринкових факторів на ціну іншого інструмента або грошові потоки, що ним генеруються. При

застосуванні цього методу не ставиться мета повного уникнення ризику, а переслідується ціль трансформування ризику з неприйнятної обсягу до прийнятної [3, с. 549-550].

Серед вітчизняних учених висловлена думка, згідно з якою диверсифікація є одним з основних способів зниження ризику, що обґрунтовує її місце в загальній їхній системі. Суть диверсифікації зводиться до процесу розподілу вкладених коштів між різними об'єктами інвестування, які безпосередньо не пов'язані між собою, між неоднаковими видами діяльності тощо [4, с. 152-153]. Наведені приклади впливають з визначення диверсифікації як розподілу загального ризику суб'єкта господарювання шляхом розширення сукупності носіїв такого ризику.

Прикладом реалізації такого методу управління ризиками як їх трансферт є укладання будівельного контракту. Згідно з його умовами всі ризики, що пов'язані з будівництвом, бере на себе будівельна фірма. Зокрема, до ризиків, з якими зіштовхується згадана фірма та які збільшують вартість об'єкта, відносяться такі, як: збої в постачанні матеріалів, несприятливі погодні умови, розкрадання будівельних матеріалів тощо [5, с. 158-159]. В даному випадку будівельна фірма є тим партнером з фінансової операції, якому передаються конкретні ризики.

Як метод нейтралізації фінансових ризиків підприємства, самострахування передбачає створення спеціалізованих фондів фінансових ресурсів, прикладом яких можуть бути резервні фонди. Підприємство може створювати резервні фонди в грошовій формі, формуючи резерви під дебіторську заборгованість для попередження негативних наслідків у разі непогашення контрагентом своїх грошових зобов'язань. Резервні фонди матимуть матеріальну форму, коли підприємство буде формувати резервний залишок сировини на складі для забезпечення безперервності виробничого процесу [6, с. 73-76].

При реалізації методу страхування фінансових ризиків зі залученням страхової компанії відбувається передання всього фінансового ризику підприємства або його частини на її утримання за певну плату. В такому разі джерелом покриття збитків підприємства внаслідок настання ризикових подій будуть фінансові ресурси страхової компанії [7, с. 147]. Важливо знати, що метод страхування застосовують до найбільш складних і небезпечних за своїми наслідками фінансових ризиків підприємства.

Отже, як можна спостерігати, в теорії управління ризиками питання методів їх нейтралізації є розвиненим, про що свідчить кількість вироблених нею таких методів. Відтак, вітчизняна практика ризик-менеджменту має змогу використовувати систему численних різноманітних методів управління ризиками. Важливо, щоб практика ризик-менеджменту виконала свою місію – забезпечила обґрунтований вибір методів нейтралізації ризиків та ефективно їх використання.

Література

1. Бланк И.А. Управление финансовыми рисками / И.А. Бланк. – К.: Ника-Центр, 2005. – 600 с.
2. Яришко О. Управління фінансовими ризиками на підприємствах / О. Яришко, Є. Ткаченко, М. Кукушкіна // Економічний аналіз. – 2011. – Вип. 9, ч. 3. – С. 361-365.
3. Пікус Р.В. Управління фінансовими ризиками: [навч. посіб.] / Р.В. Пікус. – К.: Знання, 2010. – 598 с.
4. Кочетков В.М. Сутність і особливості ризик-менеджменту на підприємстві / В.М. Кочетков, Н.А. Сирочук // Актуальні проблеми економіки. – 2011. – № 10 (124). – С. 150-156.
5. Донець Л.І. Економічні ризики та методи їх вимірювання: [навч. посіб.] / Л.І. Донець. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 312 с.
6. Бабак О. Фінансові ризики та основні методи їх нейтралізації / О. Бабак. – Вісник УАБС. – 2010. – № 6 (23). – С. 71-78.
7. Пузирьова П.В. Базові методи нейтралізації фінансових ризиків у підприємницькій діяльності / П.В. Пузирьова // Актуальні проблеми економіки. – 2010. – № 5 (107). – С. 143-149.